

BORGERLIG FÖRNYELSE

STATSMINISTERN har vid flera tillfällen anslutit sig till den uppfattningen att en effektiv opposition är nödvändig för att ett demokratiskt system med en i parlamentarisk ordning tillkommen regeringsmakt skall fungera väl. Endast en gång under sitt långa makttinnehav — nämligen efter andrakammarvalen 1956 — torde han ha haft anledning att på den punkten känna sig bönhörd över hövan. Numera borde han, liksom många inom oppositionen, snarast känna sig oroad av att den parlamentarism, som man bereder sig att även formellt inskriva i författningen alls icke fungerar väl i detta land. En underförstådd förutsättning för denna ordning har varit att vid valen ett regeringsskifte skall framstå såsom troligt eller åtminstone tänkbart. Tanken är väl egentligen att en regering antages träda till som exekutor för en i valen uttalad folkvilja. Den uppfyller folkviljans krav, förbrukas under det att denna uppgift löses, nya krav blir aktuella och så träder en ny regering till som folkviljans representant. Men man hade förvisso icke tänkt sig att en regering skulle sitta under så lång tid att ett regimskifte icke

kunde beräknas bli aktuellt oftare än en gång i varje generation.

Sverige har nu regerats av socialdemokratin i ca 30 år — vad som förr betraktades som en mansålder — och ur 1962 års val har det socialdemokratiska partiet framträtt som klar segrare. Dess ställning är nu nästan lika stark som i början av 1940-talet. Genom att bevara första kammaren kan socialdemokraterna — i så fall efter bästa förebild i den dåtida förstakammarhögern — under lång tid förhindra att ett nederlag vid ett andrakammarval, den folkvalda kammaren, leder till regeringsskifte.

I Svensk Tidskrift har vi länge hävdat att en slagkraftig opposition, som kan presentera ett bärkraftigt alternativ till socialdemokratin, endast kan komma till stånd genom en sammanslagning av de ledande oppositionspartierna, dvs. högern och folkpartiet. Varje iakttagare av det politiska livet, som är någorlunda väl underrättad om stämningarna bland dessa partiers väljare, vet också att detta är vad de borgerliga väljarna önskar. Väljarna vill helt enkelt se en drastisk nyordning av oppositionen för att

man skall tro på denna opposition som ett regeringsalternativ och inte bara uppfatta den som ett politiskt revisionsorgan. Detta är en mycket naturlig reaktion. De borgerliga väljarna och de borgerliga partiernas valarbetare — ofta burna av en stark entusiasm för sin uppgift — har nu sedan 1946 med stigande leda fått uppleva splittringens följder. Mot den maktmedvetna, auktoritativa och politiskt-taktiskt väl förfarna socialdemokratin står i val efter val tre tvistande partier, som redan genom sin inbördes polemik skapar förvirring och missstro. I valrörelserna har man först i radio- och numera framför allt i TV-debatterna kunnat följa oppositionspartiernas politiska dödsdans — i turer och kontraturer, som bildar ett välkänt och med avsmak betraktat mönster.

Hur länge skall detta skådespel egentligen fortsätta?

Det närmande, som under det sista året faktiskt kommit till stånd mellan högern och folkpartiet, erbjuder ett hopp för framtiden. Likaså är det glädjande att folkpartiet nu kan konstatera att det icke behövt betala fiolerna härför. När hr Wedén reflekterar över sina framtida uppgifter som partiledare kan han säga sig att folkpartiet icke behöver förlora på ett borgerligt samarbete.

Men redan att man måste befara att ett nederlag för folkpartiet hade betytt en reaktion inom detta parti mot det borgerliga samarbetet, visar

hur svag gemenskapen ännu är. Trots att väljarna önskar det, trots att många inflytelserika personer i de borgerliga partiernas opinionsbildande skikt önskar det och trots att partiledningarna måste inse det nödvändiga i ett fördjupat borgerligt samarbete går utvecklingen därvidlag långsamt.

Varför?

Årtiondens inbördes strider inom oppositionen har skapat starka spänningar mellan partierna. Man förstorar upp numera obefintliga eller obetydliga ideologiska skillnader till klyftor, som förklaras omöjligen kunna överbryggas. När man på liberalt håll talar om »frimodig radikalism» och på konservativt om »framstegsvänlig konservatism» menar man i huvudsak samma praktiska krav. Men ordens makt över tanken är så stor att båda inbillar sig företräda inte bara var sin specifika ideologi utan också så var sitt politiska handlingsprogram. Därtill kommer partiorganisationernas prestige och personintressen.

Det är nu dags för alla de krafter inom de båda partierna, som vill se en realistisk oppositionspolitik för, att säga sitt ord. De tusentals lokala förtroendemännen och valarbetarna borde träda fram och säga vad de vill. Skall man var för sig spilla tid och kraft med ringa utsikt till avgörande framgångar, eller skall man förena sig till ett stort och förnyande initiativ i svensk politik — ett initiativ, som

förvisso kommer att mottagas med känslor av befrielse av flertalet borgerliga väljare.

Centerpartiet kan i dag icke betraktas som ett borgerligt parti. Dess radikala och opportunistiska ledning har hittills hållit vägen öppen till ett samarbete med socialdemokraterna. Men attraktionen från ett borgerligt samlingsparti blir sannolikt så stark på centerpartiets väljare, att partiet om inte

annat så av ren självbevarelsedrift måste knyta an till en borgerlig samlingsrörelse.

Får de borgerliga partiledningarna ett klart stöd inom den egna partiopinionen kan de handla. Och om de sedan handlar med tillräcklig beslutsamhet kan dock det politiska maktläget i detta land omkastas vid de kommande valen under 1960-talet. Större är inte den socialdemokratiska marginalen.